

67 34¹

QVÆSTIO MEDICA

QVODLIBETARIIS DISPUTATIONIBVS

MANE DISCVTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORVM

Die Iouis xviii. Ianuarij.

M. NICOLAO BONVARLET,

Doctore Medico Moderatore.

An à sanguine impulsum cor salui?

I.

QVIDQVID cietur, aut externo pulsu, aut suapte naturâ ipsum per se cietur, huiusmodi sunt animantes, quarum non vnus est motus; vel enim solo naturæ impetu aguntur citra notitiam vllam; vel sese agunt præeunte, seu phantasiâ, seu mentis cognitione; illum naturalem, hunc, quodd animæ ductu fiat, nunc animale nunc voluntarium vocant. Est quidem hic obscurior in ostreis & conchyliis solo tactu donatis, quæ cum stabili sede vitam degant, mouentur duntaxat intra se diductis contractisque membris. Clarior in iis quæ nullo defecta sensu, & præsentia tactu explorant, & dignoscunt absentia, instigante phantasiâ. Eximius in viuientium eminentissimo ho-

A

mine qui se mouet delectu quodam & ex præstito fine. Proculdubio suâ sponte & voluntate id facit, quod oties cum vult, motum inchoat, sedat, celerius tardius crebrius rariùsue obit; & quoties vel totum corpus prorsus exit è suo loco, vel illo quiescente, membrum aliquod. Quod autem mouetur, nisi suam sedem penitus deserat aliòque transferatur non statim ab animâ suo iudicio excitatâ impelli censendum est; licet agitatæ partes ipsius aliquæ nonnihil mutant locum; nec quascunque motiones agreditur anima, naturales habendæ; nec præter naturam, ad quas nihil confert.

II.

VBI aliquid verè bonum, vel saltem boni iucundique speciem præ se ferens, seu brutum, seu rationis participem appetitum cepit ac incendit, vel aduersum quid contristauit; quæ nunquam non præsto est vis mouens animæ imperio compulsa, quamcunque iussa fuerit corporis partem promouet, illius consequendi huius declinandî gratiâ sprogrediturque aut regreditur homo neruis ac musculis uam illi nauantibus operam. Fert etiam natura ut pleræque partes nullâ sui mouendi potestate præditæ sæpe moueantur magno corporis commodo. Iners & otiosus ex se pulmo sublatum thoracem implet, accepto aere, quo reddito, & cum ipso cadit thorace. Ventriculus dilabente cibo quo erat inflatus, coangustatur & redit ad sese. Intestinis à circumiectis partibus vndiquaque pressis ac depressis, extruduntur tandem flatus & purgamenta quibus illa tumebant. Tolluntur renes & vesica subeunte fero plurimo, eodem abeunte concidunt. Venæ sanguine multo amplificantur, seditioso rumpuntur, laxato flaccescunt. Et in gratas ingratasque res incurrens vterus, perinde ac nonnullis euenit flosculis, nunc cogitur ac velut obsignatur, nunc resignatur; Variis quoque motibus præter naturam concitatur corpus; Videas interdum ab insiliente fero vapore horrere, concuti, rigere, arctèque adeò contrahi, ut nullâ vi exporrigi queat, quandoque sternutamento quate fieri cerebrum, singultu ventricu-

3
lum, nunc membrum aliquod jactari & tremere, nunc,
quoad euaserit inclusus spiritus exilire & palpitare.

III.

342
VIX à motu nunquam ab opere vacat Cor sanguinis officina, lar natiui caloris, fons spirituum omnium, præcipuum animæ domicilium, sol hominis, cuius dignitas, an necessitas maior sit, nemo facile dixerit. Ipsum non modò præstantiâ, sed situ quoque solem cæli cor æmulatur, in medio enim corpore sedet munitum costarum & pectoris muro, extremâ parte suâ gladium referente, quasi natura armatâ manu vitæ Thesaurum continenter defendat. Est in quoque viuento vnicum, nunquam geminum; nulla pars tantâ arte ficta est: cumque aliarum figura mutetur, huius nunquam, est vbi cerebrum omni sinu defectum est; absque sinu cor nullum. Ne in extis aliquando inueniretur, Aruspicum fraude factum est. Quod vero eo, vti nonnulla iecore ventriculo cerebro, reapse defectum esset animal nullum vnquam visum est; Vt vel in exanguibus eius operæ succedat vicaria illa vesicula, quæ ad caudam, nisi hyems est, pulsât. Et is vitæ author quo ferè modo plantarum semina plantæ ipsius principium sunt & quasi compendium, potestate continet cætera membra, quæ tanquam mancipia, in illius, rei nullius egentis; sed emancipati instar filij curam sui gerentis proprioque censu se sustinentis tutelâ sunt. Ab eo scilicet officia quæ in reliquum corpus proficiuntur per effusas præstantur vires. Ab eius Regiâ emittuntur satrapæ ad prouincias capitis, alui, pedum, qui regnum curent. Inde in animi permotionibus diffunditur, eoque refugit sanguis, non ad hepar aut cerebrum. Propterea firmissimum id propugnaculum, primum extruitur, & vltimum morte expugnatur, naturâ à calce ad carceres è quibus exierat, se se vt solet, referente. Vtque morbo nunquam impunè violatur, sic vbi (contra quam accidit oculis vltimò absolutis qui omnium primi ægrescunt, senescunt, intereunt) postremâ oppressum aggressionem fatiscit, vitæ nullus superest locus. An & ob eam rem ex mœrore, amore in-

iudiâ, curis & gaudio, quæ ad cor pertinent, nullâ arte vincenda tabes oritur, conficiturque homo?

IV.

INNATAM facultatem vitalem à naturali diuersam, insitamque sui mouendi vim cum omnibus communicatam arteriis cordi qui affinxere, sapienter constitutam de rerum naturâ scientiam ignorationis suæ vomicis venenarunt, & vtinam sua illi venena bibissent soli, nec incautis, suoque errore cæcandis infudissent. Membra quippe omnia, neque pulsandi vim trahuntà corde, neque caloris & sanguinis per pulsum seruati transmissique aduentu vllam edunt actionem à vegetantis sentientisque muneribus distinctam: tam arctè autem cohærent facultas & functio, vt inanis sit illa facultas (quam cerè solers natura nunquam patiatur) cuius nulla prorsus extat actio. Est quidem ac viuît vna quæque res cum officium facit, agitque quod suafert natura, vita tamen vnâ conseruatur nutritione; imò assidua est substantiæ perpetuò dilabentis instauratio, vt tamdiu viuât animal, quamdiu nutritur; cùmque frequentes sint facultatis sentientis feriæ, naturalis intermissio, mors sit. Pulchrè obeam rem, vis nutritrix eaque princeps locata est in corde, in quo & sanguis & luculentus existit calor, primarium illius instrumentum, & ex quo sunt venæ & arteriæ secundaria ipsiusmet instrumenta, rectius cor ipsum propagatum, à quo quantum habet vnaquæque pars sanguinis, tantum habet & caloris. Hic porro haud secus ac domesticus ignis, obiecto veluti pabulo foueri, ac perflari debet, ne alioquin extinguatur; vtque pro eius vberitate ac paucitate, triplex est viuentium ordo, sic ad eam rem alias, atque alias vias & machinas callidissimo artificio fabricata est natura. Plantis & exanguiibus animalibus, quia perexiguus inest, & paucò opus est alimento, & satis is transpiratione diffatur. Paulò illis calidiora animalia pulmonis expertia, cuius generis sunt pisces, cùm transpiratione, tum aquâ in branchiis agitatâ & ad proximas cordi partes allisâ abundè refrigerantur. Summus verò sanguineorum pulmonem habentium calor,

quia dum in multum agit humidum, feruet ac ebullit; statim suffocaretur; nisi spiritu, & per patentia oris narium ac pulmonis, & per cava corporis vniuersi foramina vltro citroque commeante remissior fieret.

V.

EST in viuentibus mira nullaque re dirimenda societas calorem inter & motum, à quibus illa vitæ ducunt initium. Nam & semen quod est οἷον ἀπομαζὲν τέκνον ἀπὸ πατρὸς cum exit, ob inclusum calorem, animalis instar palpitât: & mox vt in concipientem ac comprehendentem naturam incidit, hæsitque ad vitam, videre est primum exilientem sanguinis guttam, seu bullulam, ex quâ fiunt futurorum in corde sinuum oræ, illapsuri sanguinis diuerticula; verius promptuaria & cisternæ, quas, quòd auris quandam speciem præbeant, auriculas appellarunt. Ambæ priùsq̃ cor in quod tandem eodem temporis articulo sanguinem effundunt, finguntur ac viuunt, tardiusque moriuntur, & postremò dextra, primum facta. Ab hac & à venâ cauâ exiens crassior crudiorque sanguis viuifico spiritu imbuendus, calidissimo in specu dextro concalescit, feruet, solutusque ac tenuior factus, maiorem in molem attollitur, vt eum capere nisi dilatatum & amplificatum cor nequeat, & sicut vapor ex indomitâ tuberculi materiâ excitatus cum non exhalat agiturque à calore, pulsus efficiat. Sed quomodo aqua æstu exundantis & margines sui valis egressæ tumor cohibetur affusâ frigidâ algidoue afflatu; sic feruidior spumansque sanguis per venam arteriæ simillimam delatus ad pulmones, & ab aëre cornunquam subeunte verberatus, quasi flabello temperatur, modificatur, suis sordibus perpurgetur, & à putredine vindicatur, subinde per arteriam quæ ipsa specie vena est, & quæ ad huius os est auriculam reddendus cordi, quod illius impetu fastûque represso dum suo pondere desidet, nec iam sanguinem sed sanguinis florem in prægrandem impellit arteriam, cum hac statim omnes distenduntur & pulsant arteriæ. Multiplex is auricularum & specuum cordis motus, licet ordine ac serie quadam, perin-

De ac in deglutientibus, multisque arte motis machinis; oculi propè nictu perficitur. Et quoniam nutritionis gratiâ numquam non fit sanguis, identidem iteratur: nec sine quiete, sine quâ reflexio nulla, recipiatur. Licet autem ad modulos certasque leges compositus ferè morborum index sit, crebrisque aut raris ac languidis ictibus vitæ gubernacula temperet; ad quamcumque tamen sanguinis mutationem mutatur, aliusque est in viro, muliere, iuvene, sene, esuriente, saturo, dormiente, experrecto, vigilante, stante, ambulante, animum intendente, remittente. Et ista sensuum fide reuicta, pridem viderat naturæ genius Princeps eruditorum.

Ergo à Sanguine impulsus cor salit.

DOMINI DOCTORES DISPUTAVRI.

M. Antonius de Cœn. M. Dionysius Puylen. M. Guillelmus Petir.
M. Carolus de Laual. M. Ioannes Baptista de Reneloin. M. Rolandus Merlet.
M. Dionysius Dodart. M. Fabianus Perrean. M. Stephanus le Gaigneur.

Proponebat Lutetiæ GUIDO CRESCENTIVS
FAGON, A. R. S. H. M. DC. LXIII.

PARISIIS;

Apud Viduam LUDOVICI DE LA FOSSE, viâ
Carmelitanâ, sub signo Speculi.

M. DC. LXIII.